

KERTINĖ
PARAŠTĖ

Apie Vytautą Kasiulį

Žymus Lietuvos dailininkas Algirdas Petrulis pasikalbėjime su Lietuvos ryto žurnalistu pasakė, kad jis priklauso „išblaškytų kartai“. Paminėjo Petrą Kiaulėną, Vytautą Kašubą, J. Katiliūtę. Keletas užmirštų. O tarp jų Vytautas Kasiulis, kuris neseniai mirė Paryžiuje.

Vienas kitas prisiminimas gal padės kam nors parašyti jo išsamią biografiją, kurios jis tikrai užsitarnavo. Pažinau Vytautą Kasiulį Kauno Meno mokykloje, kuri visų kauniečių buvo žinoma, kaip aptverta tvora su peledomis. Mokiniams reikėjo ne tik dirbti reikalingus piešimo uždavinius, bet taip pat pristatyti namų darbus. Prisimenu, kad Kasiulis atnešdavo didelį šūsnį savo darbų, kuriuos mes visi įdomiai vartydavome. Tai buvo labai meistriškai atlikti įvairių temų piešiniai. Buvo juose daug naujenybių ir daug kūrybinio polėkio. Kasiulio ranka buvo labai greita. Jeigu jam nepatikdavo koks jo piešinys drobėje, jis labai greit pakeisdavo kitą.

Jis taip pat buvo sportininkas. Jeigu neklystu, tai jis šokime ir aukštį Lietuvoje buvo antrasis.

Nedaug teko susidurti su Kasiuliu Lietuvoje, bet Vokietijoje netikėtai suartėjome. O atsitiko taip. Rodosi Lietuvių draugija nutarė pasiųsti studijoms jaunuolius į Paryžių. Meno studijoms, mano dideliui nustebimui, buvo parinkti aš ir Kasiulis. Paryžius buvo Meka ir svajonė visų Lietuvos dailininkų. Po ilgų ir nuotykingų įvykių man pavyko pasiekti Paryžių. Lietuvių draugijos stipendija turėjo būti teikiama Lietuvos konsulato. Atvykęs patyriau, kad konsulas niekad negirdėjo apie tokią stipendiją, nors gaudavo laiškus iš BALFO ir iš Lietuvos aukso indėlių. Bet tai kita, sudėtinga istorija.

Vytautas Kasiulis pasiekė Paryžių vėliau. Teko girdėti iš jo paties, kad reikėjo kaip nors manytis. Tad parsisamdė fabriko naktiniu sargu. Čia jis ir toliau nepaliovė piešęs. Išgirdęs apie konkursą, pateikė savo piešinį. Kiek atsimeinu, tai buvo „Bėgimas į Egiptą“. Tai buvo religinė tema. O gal tai buvo konkursinė tema. Konkurso komisija ieškojo autoriaus fabriko, nes tai buvo jo adresas. Niekas tokio nepažino. Tik kažkas susivokė, ar tai nebus naktinis sargas. Taip Kasiulis pagarsėjo.

Net Amerikoje Newsweek žurnalas viršelyje įdėjo jo piešinį.

Daugybė parodų praėjo su dideliu pasisekimu. Du kartus lankėsi Amerikoje, kur visi jo paveikslai buvo išperkami. Šiandien daugelio lietuvių namai puošiasi jo kūrinių, ir savininkai su pasididžiavimu parodo: „O čia Kasiulis“.

Prisimenu Anatolijaus Šluto vadovaujamoje televizijos programoje kalbėjusi su Vytautu Kasiuliu. Bandėme parodyti jo kūrybą ir jo pažiūrą į meną. Mano manymu, tai buvo labai prastas pasirodymas. Bet nereikėjo stengtis, Kasiulio kūryba visi, kurie domisi menu, pažinojo.

Tai buvo tikrai talentingas lietuvis dailininkas. Bet kas atsitiko? Kodėl paskutiniaisiais metais apie jį nebuvo nieko girdima? Kodėl jis nutilo? Gal išblokštas iš tėvynės nebeturėjo kūrybinės atamos? Mano kukliu manymu, dar trūko tik vieno mažyčio žingsnelio, kad Kasiulis išrinktuotų į pasaulinio masto dailininkus.

Dabar, kada tiek daug kalbama ir rašoma apie sviedinio mėtytojus, gaudu. Sviedinio mėtytojai išnyks, kultūros darbininkai bus žinomi. Jeigu ne šiandien, tai rytoj.

Vladas Vijeikis

Vytautas Kasiulis (1918-1995)

Išeivijos rašytojų autobiografijų sąvadas

VYTAUTAS A. JONYNAS

• EGZODO RAŠYTOJAI. Parėngė A. Mickienė ir A. T. Antanaitis. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla. 1994. 877 puslapiai.

Mažiausiai kokiam šimtui asmenų prailgo laukti jo pasirodant. Iš tiesų, pradėta prieš penketą metų, šį leidinį — *Egzodo rašytojai* — lydėjo aibė nesekmių.

Gaištuoti kolektyviniams leidiniams ne naujiena. Visiem žinoma, kiek jų redaktoriams reikia kantrybės, ištvermės, jei ne diplomatinio sugebėjimo, įveikiant visų delsejų — abiejų lyčių Fabijų Cunctatorius — nerangumą laiku pateikti prašomą medžiagą. Bet šiuo atveju prisidėjo dar kitos bėdos. Šaunus žurnaliukas *Knygnešys*, kuriame buvo pradėti spausdinti pirmieji autorių pasipaskojimai apie save, buvo priverstas užsidaryti dėl lėšų stokos. Kurį laiką nebuvo matyti jokių galimybių susilaukti finansinės paramos nei iš veiksmų, nei iš privačių asmenų ar organizacijų... Kol pagaliau buvo užsitikrinta tvirta Lietuvos rašytojų sąjungos parama.

Bet faktiškai užvis daugiau leidinio pasirodymą nulėmė ne kas kita kaip jo rengėjų — A. Mitkienės ir išeivijos kritiko Algirdo Titaus Antanaičio užsispyrimas ir ryžtas įgyvendinti šio bibliografinio žinyno sumanymą.

Iš leidinio pratarmės patiriam, kad jiems pavyko sutelkti nemažą geranorių padėjėjų-patarėjų būrelį. Bet nemažiau akivaizdus jų kruopštumas ir pareigingumas, pažvelgus į autobiografijų gavimo datas. Neretai jų esama dviejų. O tai žymi ne ką kita, kaip redaktorių pakartojamą kreipimąsi į autorių, prašant peržiūros, papildymų ar šiaip kokios apdailos...

Nemažiau įspūdingu reiškiniu yra ir tai, kad redaktoriaus toptelėjo mintis sukurti, mirusių rašytojų atvejais, pseudoautobiografijas (jos pažymimos knygoje „vietoj autobiografijos“ etikete), pateikiančias rašytojo gyvenimo kreivės būdingąsias apraškas. Visa tai sulipdant iš įvairiausių fragmentų — autorių prisatarimų žurnalistams, laišku, dienoraščių ištraukų ir tt.

Ar vertėjo ambicingiems redaktoriams užsikrauti šią reiklį naštą, tai kitas klausimas, bet faktas faktas, visų šių pastangų dėka atsirado ir guli prieš akis stambus, arti 900 puslapių, tvirtai įristas (spėjama be lankų praganymo) veikalas, pilnas autorių nuotraukų (fotogenišku, atjauninančiu juos mažiausiai puse šimto metų), pilnas autografų faksimilių, bibliografinių žinelių. Ir visa tai, kas be ko, palydi dalykiška, aptarianti techninius reikalus, pratarmė. Žodžiu, solidus biobibliografinis žinynas, puiki parankinė knyga (reference work, ouvrage de consultation), padedanti ieškančiam susirasti be vargo ir greitai pageidaujamus biografinius duomenis apie išeivijos plunksnos darbuotojus.

Knygoj atstovaujama 125 autoriams. Iš jų 31 yra, deja, apleidę šią asarų pakalnę. Atseit maždaug 98 yra atsiliepiję į redaktorių kvietimą dalyvauti leidinyje. O tai pasigėrėtina stambus nuostimis. Ar dar kitaip minti išvertus — neatsiliepusių į A. Mitkienės ir A. T. Antanaičio paraginimus prisidėti nuostimis yra visai nereikšmingas.

Kitu leidinio privalumu yra tai, kad autobiografijos ir jų pakaitalai yra surikiuoti paprasta alfabetine tvarka. Atrodytų, kad kitaip ir būti negali, bet verta prisiminti, kad kai kuriuos žinyne (pvz., *Lietuvos TSR rašytojus*) būdavo prasimanoma sudėlioti tekstus, skirstant juos pagal amžių, akių spalvą ir tt. Taip pat būdavo sugebama nugrūsti bibliografinius duomenis kažkur į leidinio pabaigą. Visa tai nebūdavo jokia paslauga skaitytojams ir tenka padėkoti *Egzodo rašytojų* rengėjams, kad jie pasibodėjo tokio „intelektualinio“ rafinuotumo.

Pratarmėse užsimenama, kad autobiografijų žanras nesąs lietuviams svetimas, kad esam turėję Lietuvoje tolimų pirmtakų. Jais laikytinos *Vainikų* (1921), *Anturijų vainikų* (1936) ir *Žemaičių poezijos* (1938) antologijos. Vėliau (arčiau mūsų tragiškojo laikotarpio) kas dešimt metų pasirodantys, pradedant 1957 metais, autobiografijų sąvada, vadinami *Lietuvos TSR rašytojų* vardu. Leistina būtų suabejoti, ar mūsų tėvynainiai yra taip pažengę autobiografiniam žanre. Iš tiesų, stambi dalis leidinyje įdėtų autobiografijų yra sukurpta ant „cur-

„Egzodo rašytojų“ (Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjunga, 1994) viršelis

riculum vitae“ banalaus kurpilio, o Bernardas Brazdžionis atvira prisipažinta neturėjęs sėkmės šioje srityje. Savo sąranga *Egzodo rašytojų* žinynas, primena savo tarybinį pirmtaką.

Su vienu dideliu ir esminiu skirtumu. Jau nekalbant apie tokius dalykus kaip stilistinę apdailą, retorinį toną ar būtinybę pasimokyti partijai ir vyriausybei, tarybinuose rašytojų sąvaduose buvo atstovaujama žmonių, apturėjusių Rašytojų sąjungos nario kortelę. Atseit profesionalai, įrodę savo rašytojišką patirtį bent dviejų išleistų knygų pavidalu.

Egzodo rašytojų žinyno rengėjai ir leidėjai buvo šiuo atžvilgiu kur kas liberališkesni, sukalbamesni. Ne vien jie nėra pasitikrinę, ar atsiliepusių žmonių esama Lietuvių rašytojų draugijos užsienyje pilnateisių narių, bet, atrodytų, jų per daug nesisielota, ar jie yra išleidę kokį veikalėlį, ar ne. Iš viso keista, bet pratarmėje nesama jokių nuorodų į tai, kokiais šaltiniais vadovautasi, susidarant kviestiniųjų dalyvauti asmenų sąrašą. Leistina spėlioti, kad redaktorių naudotasi daugeliu antologijų, įskaitant ir *Trečiuosius vainikus* (1975), bet kad pagrindiniu, kontroliniu, sąrašu bus

buvęs *Lietuvių egzodo literatūros 1945-1990 pavardžių indeksas*.

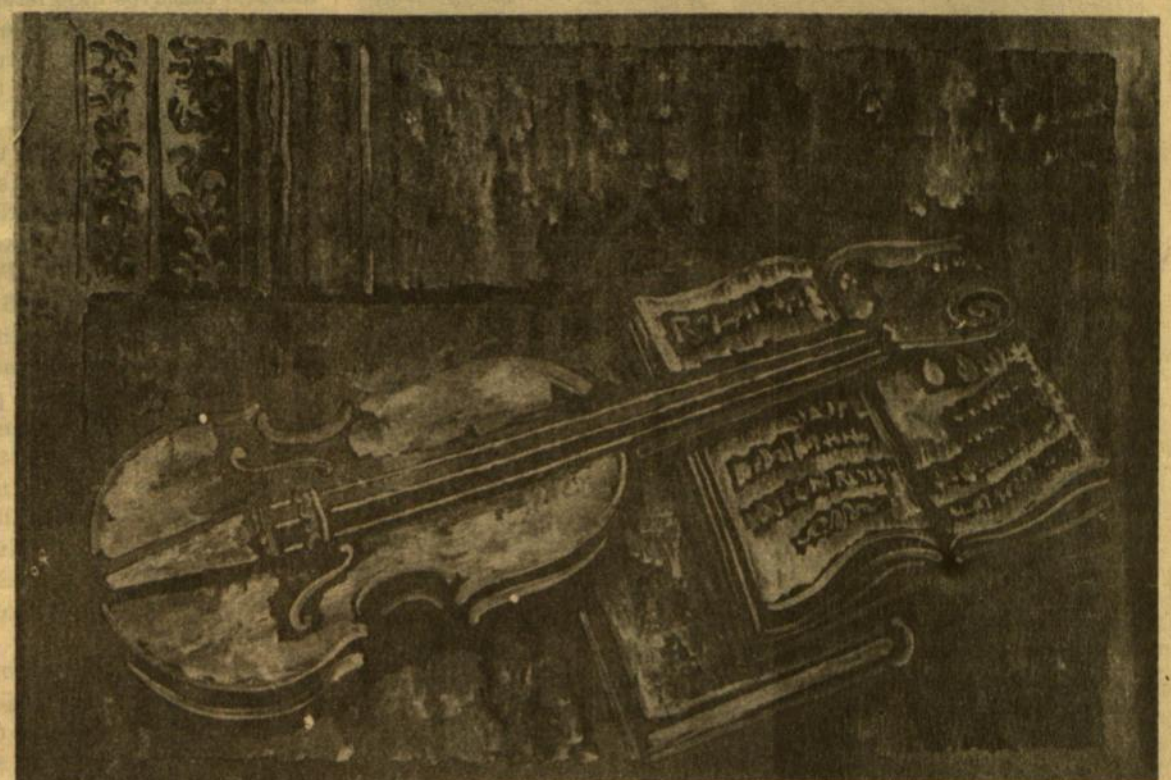
Faktiškai, šiedu leidiniai vienas kitą papildė. Ypačiai bibliografinėje plotmėje. Kaip žinome, yra buvę priekaištų, kad kapitaliniame veikle *Lietuvių egzodo literatūra 1945-1990* kai kurie autoriai, ypač vaikų literatūros kūrėjai, buvę paminimi pažymėtinai glaudžiai. Šiuo kartu visiems yra sudaromos sąlygos pasipasažoti apie save plačiau, išvardinant visas savo išleistas ar netgi rankraščiuose esančias knygas.

Kas be ko, palyginus aptariamąjį leidinį su *Lietuvos egzodo literatūra 1945-1990* tenka konstatuoti, kad mirusiųjų rašytojų atrankos atžvilgiu *Egzodo rašytojai* ne be apgalvotų spragų. Vien skubomis užmetus akį, tenka pasigesti tokių pavardžių kaip Julijus Kaupas, Antanas Rūkas, Antanas Jasmantas (Antanas Macceina), Vincas Ramonas, Jonas Grinius ir t.t. Tokių „praganytų“ autorių priskaiciuotina nemažiau trisdešimtys.

Priekaištauti, žinoma, sveika, bet klausimas, ar dera šiuo atveju kaltinti redaktorių neapsižiūrėjimu? Atsakymas trumpas ir kietas: ne. Iš leidinio pratarmės akivaizdu, kad redaktoriams visi šie vardai (veik išimtinai vyresnės kartos rašytojų) buvo žinomi ir kad jie nepagalvėjo pastangų, kreipdamiesi į įvairius išeivijos žmones (gimines, pažįstamus) gauti medžiagos saviems „vietoj autobiografijos“ sudurstytiems. Deja, jų paieškas lydėjo nesėkmės.

Kadangi apie tuos rašytojus buvo kalbama *Lietuvių egzodo literatūroje* ir šiaip enciklopedinio pobūdžio tiek Lietuvoje, tiek išeivijoje išleistuose leidiniuose, *Egzodo rašytojų* redaktoriams liko dvi išeitys: arba tų autorių visai neminėti, arba pakaišyti įvo žinyną biografinėm žinėlm, išsigaubytom iš *Lietuvių enciklopedijos* puslapių. Tas antrasis pasiūlymas verstis kamšalais iš *Lietuvių enciklopedijos* pasimatė redaktoriams atmetimu. Vieninteliu tokiu, tarp kitko, svetimkūniui leidinyje yra tekstas, palydintis lakonišką Bernardo Brazdžionio pasisakymą, ir jis aiškiai iškrenta iš žinyno visumos. Ap-

(Nukelta į 2 psl.)

Vytautas Kasiulis

Smuikas, natūrmortas
Aliejus

Šiame numeryje:

A. a. Vytautą Kasiulį prisimenant • Išeivijos rašytojų žinynas • Monografija apie Vladą Jurgutį (1885-1966) • Batika ir keramika Čikagoje • Literatūrinė popietė Baltimorėje • Jūratės Milašiūtės-Narbutienės eilėraščiai • „Dainavos“ ansamblio jubiliejų švenčiant • Chorvedys Vincas Mamaitis • Nauji leidiniai

Literatūrinė popietė Baltimorėje

CEZARIS SURDOKAS

Baltimorės lietuvių pensininkų klubas kovo 19 dieną Lietuvių namuose suruošė sėkmingą literatūrinę popietę, kurios jau bent per porą pastarųjų dešimtmečių nėra buvę.

Akstingą šiai popietei suorganizuoti davė iš Lietuvos čia pasūnų Jurgis žiemavoti sugrįžęs buvęs baltimorietis, Lietuvos literatūrinės premijos laureatas, poetas Kazys Bradūnas, kuris dalyvaudamas ankstesniame to klubo susirinkime įdomiai papildė Juozo Gailos pranešimą apie gyvenimą Lietuvoje.

Popietės programą pradėjo Kazys Bradūnas, kartais su trumpais įvadiniais paaiškinimais įvesdamas klausytoją į skaitomų eilėraščių nuotaiką ir nukeldamas jį į savo gimtuosius Kiršus, prie Donelaičio kapo ar prie Vilniaus panoramų. Jeigu reikėtų parinkti jo šioje popietėje skaitytųjų eilėraščių vedamąją mintį, tai reiktų sustoti prie eilėraščių „Genties balsu“ iš ciklo „Prisikėlimo aštuonnyti“, nes jis labiausiai tinka dabarčiai. Bradūnai čia, Baltimorėje, aplankę tėvų kapus ir kovo 29 dieną vėl išvyko į Lietuvą. Ten girdime:

*Seną kryžkelės kryžių
Pakeisdamas nauju,
Tėvas kamienan irėję:
1940.*

*Šiandien jo rankos
Po Marylando velėna,
O aš rengiuosi kelionėn
Į Lietuvą,
Lyg egzotišką kraštą,
Į tėviškes dausas,*

*Kur susitinka
Išarto kelio vietoje
Gyvieji ir mirusieji.
Ir kryžius ima giedoti
Visos genties balsu.*

Aleksandras Radžius, astronominės poezijos rašytojas, kurio naujausias eilėraščių rinkinys *Ruduo mėnulyje* pernai išleido Lietuviškos knygos klubas Čikagoje, pirmiausia paskaitė dar nespausdintą poezijos apie Kryžių kalną, o paskui sugrįžo prie savo pamėgtosios astronominės temos eiliu. Čia jis transcendentinio būdu peržengia tolius ir įsikūnija mėnulyje ar žvaigždynuose: „ir štai — many ruduo, aš pats ruduo, Mėnulyje ruduo.“ Bet jam nebūtina tapti rudeniu ar mėnuliu. Jis gali „tėviškęs dainą dainuoti“ jautriai ir nuoširdžiai, neatsitraukdamas nuo žemės. Štai jo posmai iš eilėraščių „Sausio 13-oji“:

*Kražiai iš naujo pasikartojo.
Neverkė motinos
nešarojo.
Rožinio sveikamariją
kartojė...
kartojė...*

*Neverkė seserys,
neamanavo.
Rankom susikabinę
tėviškęs dainą
dainavo...
dainavo...*

Stasė Šakytė savo poezijoje dažnai naudoja meno sąvokas, kuriomis ji išsako intymios nuotaikos vaizdą ar išgyvenimą. Eilėraštyje „Tyloje“ ji pasisako, kad „Man begaliniai gera tyloje, kurios į tolumą nulinkęs sparnas padovanojo horizontą nenuagėtųjų varšų, nesurinktų į sausą šnabždesį ir neįremitų paveikslan.“ Vėliau ji kentėjo su įsalusion tundra patekusiais tremtiniais, beviltiškai laukiančiais vilties. Ir džiaugėsi Lietuvos žygiams kelyje į laisvę ir nepriklausomybę. Savo eilėse ji buvo Vilniuje Sausio 13-ąją ir kai Vilniaus simfonija grojo Beethoveno Devintąją. Tokių eilėraščių ji paskaitė popietėje. Bet visą laiką jos akys krypta į prisikėlimo saulę, kurioje „spindi mano Džiaugsmas“ ir į kurią ji eina, laukdama išsivadavimo valan-

Literatūrinės popietės šių metų kovo 19 dieną Baltimorėje programos dalyviai: (iš kairės) poetas Kazys Bradūnas, rašytojas Jurgis Jankus, Aldona Marcinkienė, aktorius

Juozas Palubinskas, poetai Stasė Šakytė ir Aleksandras Radžius. Antano Dundzilos nuotrauka

dos. O tai geriausiai išsako „Pelenų dienoje“:

*Pašventinti ir kaktą paliesti
Pelenai,
pasilikite mano
smegenų raizginį,
Lydekite mano pulso bangavimą
Ir visada man priminkit
Išsivadavimo valandą.*

Į popietę netikėtai atvyko svečias prozininkas ir dramaturgas Jurgis Jankus, kurio pasakojimais „Iš Ipatelio šnektų“, kaip tik tuo laiku spausdinamais *Draugo* atkarpoje, gavinosi daugelis laikraščio skaitytojų. Jis čia pat buvo pakviestas dalyvauti popietės programoje. Su savo kūryba spaudoje jis pradėjo rodytis nuo 1923 metų. 1938 metais buvo išspaudinti du jo romanai: *Egzaminai* ir *Be krantų*. Iki šiol jo parašyta per porą tuzinų įvairių kūrinių. Iš jų premijuoti buvo: *Vientautų berniukai*, *Naktis ant morų*, *Namas geroj gatvėj*, ir „Velnio bala“. Popietėje jis paskaitė pasakojimą apie nuostabią birbynę, kuri grojo taip gražiai kaip puikiausia fleita.

Popietės užsklandai išėjo Nepriklausomybės laikų Lietuvos teatro vienas iš žymiausių aktorių Kauno, Klaipėdos ir Vilniaus teatruose — Juozas Palubinskas. Lietuvių dramos teatro Augsburge, Vokietijoje, organizatorius, režisierius ir aktorius. Pagaliau Baltimorėje taip pat buvo pastatęs kelis veikalus su mėgėjais. Bet kas yra įdomu, kad

ši popietė buvo jo gimtadienio ir vardadienio dienoje. Kovo 19 dieną jam sukako 85 metai. Juozinų ir sukahties proga jubiliją pasveikino programos vedėja Aldona Marcinkienė, susirinkusiems šiltais plojimais pritariant. Aktorius programą užbaigė meniniu dramatišku skaitymu — Kazio Bradūno „Švilpynė“ ir Alfonso Nykos-Niliūno „Išduotas medis“ bei deklamacija — monologo iš Balio Sruogos veikalo „Kazimieras Sapiega.“

Popietė praėjo pakilioje ir

ELEKTRONINĖ LIAUDIES ORNAMENTŲ KNYGA

Pirmosios lietuviškos knygos 450 metų jubiliejus ko gero bus įtrauktas į UNESCO minėtinų datų sąrašą. Tokį pasiūlymą šiai 182 valstybės vienijančiai JTO kultūros, švietimo ir mokslo organizacijai pateikė UNESCO Lietuvos valstybinis komitetas.

Komiteto veiklai buvo skirta, š.m. vasario 1 d. surengta, spaudos konferencija. Jo pirmininkas, akademikas Lai-mutis Telksnys sakė, kad su UNESCO pagalba pradėta rengti lietuviškų ornamentų elektroninė knyga ir liaudies dainų kompaktinis diskas. Tai padės ne tik išsaugoti šiuos tur-tus, bet ir paskleisti juos pasauli-lyje.

šiltoje atmosferoje, rašytojus sutinkant ir palydint gausiais plojimais, o po programos besivaišinant kava ir užkandžiais, drauge besišnekučiuojant ir besidalinant išpūdžiais iš tik ką praėjusios nuostabios popietės. Popietėje dalyvavo apie 70 svečių, kurių tarpe buvo vašingtoniečiai: Aistienė, Dambriūnienė, Vaičiulaitienė, Baltakis, Dundzila ir kt. Popietę suorganizavo pensininkų klubo valdyba: pirmininkas A. Skudžinskas, išdininkas V. Banys, sekretorė A. Marcinkienė.

Tikimasi, kad naudojant informatikos sistemas ir priemones, taip pat parengtas UNESCO arba gautas iš jos, ateityje bus galima restauruoti lietuvių liaudies dainų įrašus, kurių per 80 metų padaryta apie 170,000. Kai kurie įrašai padaryti dar ant vaško cilindro ir yra pavojus, kad gali žūti. Į informacines sistemas planuojama įdėti milijonų žodžių kartoteką, šimtus tūkstančių tautosakos kūrinių, lietuviškas pavardes bei lietuviškus vietovardžius. Visa tai galėtų tapti realiai naudojama pasaulio kultūros dalis.

Kultūros ministras Juozas Nekrošius spaudos konferencijoje sakė, kad aiškinamasi dėl galimybių įjungti į UNESCO programas „Baroko kelias“ ir galbūt „Gintaro kelias“. Tai sudarytų galimybę plačiau supažindinti pasaulio visuomenę su Lietuvos architektūra ir taidkomaja daile, taip pat atkreiptų dėmesį į šių vertybių išsaugojimo problemas. (Elta, 1995.II.2)

MUZIKA TIEMS, KAM SUNKU

Lietuvos vyriausybė iš numatytų valstybės biudžeto paramos visuomeninėms organizacijoms lėšų 50,000 litų skyrė Lietuvos muzikų rėmimo fondui. Šie pinigai skirti fondo vykdomai programai „Atgaiva“.

Lietuvos muzikų rėmimo fondas — labdaros organizacija, kuri sukaupęs lėšas naudoja talentingų muzikų globai, muzikos veteranų paramai, Lietuvos muzikų atminimui įamžinti. Jo renginiai vyksta visoje Lietuvoje, o fondo veiklą remia įvairios verslo organizacijos.

Šiuo metu fondas įgyvendina 6 ilgalaikes programas, iš kurių svarbiausia ir didžiausia yra „Atgaivos“ programa. Šios programos koncertai skirti socialiai remiamiems žmonėms, invalidams, daugiavaikėms šeimoms, pensininkams. Labdaros koncertai rengiami globos įstaigose, pensionatuose, parapijų namuose ir kitur.

Jūratė Milašiūtė-Narbutienė

KAM DAR LIEPI?

*Kam dar liepi, motut, drobes man austi?
Sėdėti staklėse — jaunos merginos darbas —
ir su rytų žara nurausti
svajonėj vardą prisiminti branguji...*

*Mūs drobės neišbals, nerasiu
obelų sode. Mūs sodus atėmė...*

Kam dar liepi, motut, drobes man austi?

1943

SVEIKA, SENATVE!

*Vaikystės mano atbalsy,
sveika, Senatve, tu esi
tokia tyra, tokia skaitli!*

1982

NORĖČIAU

*Sniegule norėčiau būti,
Debesėliu debesu,
Lapeliu mažos žibutės,
Tik ne kuo esu.*

*Būt lengvutei, lyg drugeliui,
Būtų taip gražu,
Pilka dulke viešo kelio,
Upės lašeliu.
Būt ir nieko nebetrokšti,
Džiaugtis, kad esi,
Būt mažai ir būti bokštu,
Tirpti debesų...*

1942

LIKIMO BURTAI

Bailys; pakol jis gyvas, miršta nuolat,
Narsuoliui tenka mirti vienašyk.

Seksypyras, „Julius Cezaris“

*Jei Likimas tavo — žūti,
Giltinė visur kalens.
Veltui pastangos, vaikuti,
Nieks Likimo nepalens.*

*Bet, jei tau gyventi skirta,
Kam tas žingsnis atsargus? —
Pasikieski patį mirtį
Būt gyvenimo sargu.*

* * *

Mažas paukštelis po lapais vienas
giedantis įrodo, kad yra Dievas.

Victor Hugo

*Diebe mano, viskas Tavo,
ką galvoju, ką jaučiu.
Aš dedu prie Tavo kojų
sunkią naktį paryčių.*

* * *

*Lietuva — akele lino,
prie vieškelio,
tarp vilkų pripažinimo
ieškanti.*

*Lietuva — saujele smėlio
prie Baltijos.
Išplauksi Kristaus — seno žvejo
valtimi.*

*Lietuva mirtim gelėta,
mūs Lietuva.
Jei tavęs mes neturėtume,
ką mylėtume.*

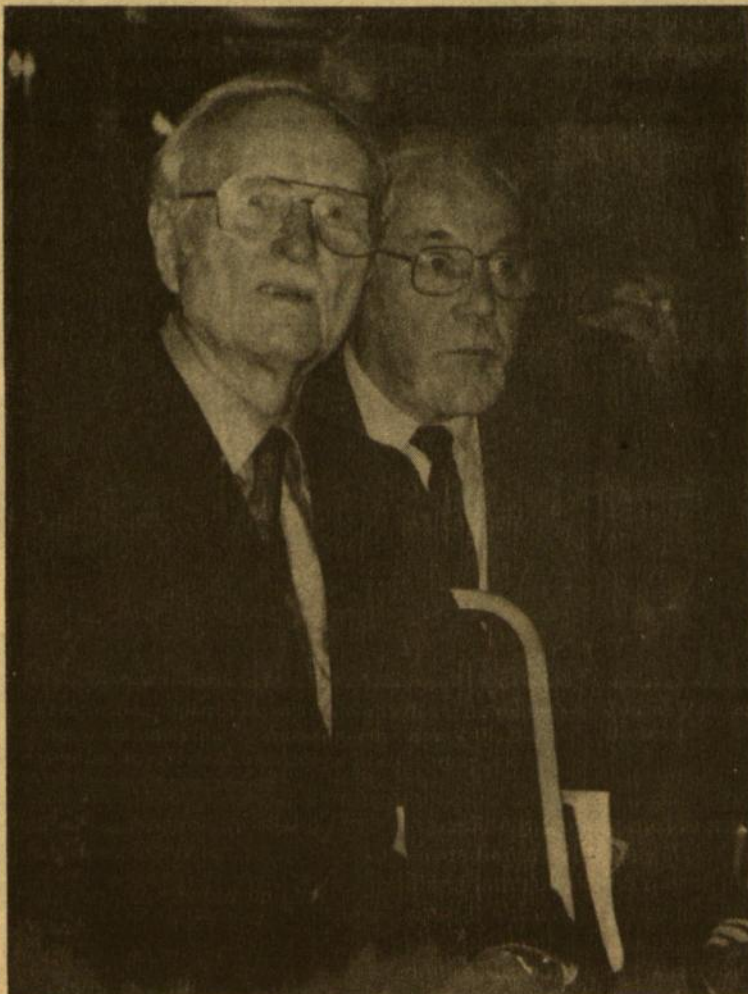
* * *

*Kai švinta diena,
tu žvaigždele viena —
nėr mėnulio brangaus,
kitoj pusėj dangaus
vaikšto jis su kita.*

*Mūsų dangus
padalintas per pus —
vienoj pusėj šviesa,
kitoj pusėj tamsa,
panaši į kapus*

*bet dangus —
bet švytėjimas —
ir ten
ir ten.*

Jūratė Milašiūtė-Narbutienė gimė 1924 metais, eilėraščių pradėjo rašyti jaunystėje. 1944 metais iškėlė už Jono Vytauto Narbuto, *Panevėžio* balso redaktoriaus, kuris 1945 metais už pagrindinę veiklą buvo nuteistas dešimt metų kalėjimo ir penkeriems metams be teisės grįžti į Lietuvą. Kartu su vyru buvo Vorkutoje, iš kur vėliau grįžo į Lietuvą. 1993 metais Kaune Vaidoto Oškino leidyklos buvo išleistas jos eilėraščių rinkinėlis *Tirpti debesų*.

Literatūrinės popietės Baltimorėje programos kovo 19 dieną klausosi Cezaris Surdokas ir Kazys Bradūnas. Antano Dundzilos nuotrauka

Jubiliejinio koncerto dainoms nuskambėjus...

JURGIS JANUŠAITIS

Ne tik Čikagoje, bet Amerikos, Kanados lietuvių telkiniuose garsiai kalbama apie retą užsienio lietuvių gyvenimo įvykį — „Dainavos“ meno ansamblio jubiliejinę šventę, kurią švėsime šių metų balandžio 23 diena Čikagoje.

Apie „Dainavą“ kalba jos steigėjai, pirmieji vadovai, pirmieji choro ir tautinių šokių dalyviai. Kalba daugelį metų ansamblyje dainavę. Štai Aleksas Smilga, nuo pat pirmosios dienos „Dainavos“ dalyvis, ištverė visas ansamblio keliones, ir šiandien jo balsas tebeskamba „Dainavos“ ansamblyje. Jis prisimena benamių dienas, nevilgti Antrajam pasauliniam karui pasibaigus, prisimena didžiąją ir garsiąją Hanau tremtinių stovyklą, kurioje pradėjo burtis gražiabalsiai į būrelį ir užtraukė pirmąsias lietuviškas dainas, kurios ramino, guodė tremties kelionėje tėvynainius. Skambėjo Hanau stovyklos rajonas nuo dainų, tai buvo tarytum maža Lietuvos salelė.

Ne tik Aleksas Smilga, bet dar daug, daug kitų, iš „dusių“ plačiame pasaulyje „I nava“ prisimena pačiais gražiausiais žodžiais.

Kanadoje Ed. Daniliūnas, negaluodamas, sielojasi, kad negalėsias dalyvauti „Dainavos“ šventėje, o jis jau pirmasis įžiebė ansamblio gyvybės ugnį ir dirbo, kad „Dainava“ augtų, dainuotų, išliktų. Menu ir Albina Dzirvona, tą darbščiąją bitele, „Dainavai“ pašventusi daug gražių savo gyvenimo dienų.

Ir kai sugrįžti į nuskubėjusius metus, kai mąstai apie „Dainavos“ nueitą kelią, džiaugiesi ansamblio ištverme, įnašu į mūsų neviltingas dienas, į mūsų meno vertybių išlaikymą. Darbštusis kolega Juozas Žygas, be abejo, kaip jubiliejinio leidinio redaktorius, sukaups daug istorinės, ansamblio liečiančios medžiagos.

Taigi jubiliejus čia pat. „Dainavos“ ansamblio vadovas, jaunas, talentingas muzikas Darius Polikaitis tvirtai laiko dirigento lazdele, neatlaidžiai dirba, repetuoja ir ruošia aukšto meninio lygio sukaktuvinį koncertą. Apie jį kalbės muzikai. Gi mūsų visų pareiga toje meno šventėje be išlygų dalyvauti. Maria aukštesniosios mokyklos auditorija jau paruošta. Ten susirinksiame apie pusantro tūkstančių „Dainavos“ ir dainos gerbėjų. Svarbu nedelsiant įsigyti į koncertą bilietus.

Norintys gali kreiptis į „Dainavos“ ansamblio pirmininkę Danguolę Ilginytę tel.(708) 974-9532.

Po to, kai jau nutils gražios dainos, skubėkime į jubiliejinį pokylį, kuris vyks tą pačią dieną Condessa del Mar banketų salėje, talpinančioje 500 svečių. Jubiliejinio komiteto banketo komisijos narės — darbščiosios rengėjos Sofija Džiugienė ir Dana Bazienė jau nemiega naktimis, o gyvena banketo organizavimo rūpesčiais.

Mąstydamas apie šventę, esu optimistas ir manau, kad gali pritrūkti vietų. Tik rengėjos labai pageidauja, kad į pokylį visi bilietus išgytų iš anksto. Pageidauja sudaryti savo stalus, tada nebus „nenoriu su tuo sėdėti“ ar panašiai, o būsim su savo mielais bičiuliais, bičiulėmis, tada ir nuotaika bus gera, daugiau patirsime džiaugsmo. Tad skubėkite. Kreiptis galima į Sofiją Džiugienę tel. (708) 423-1681.

Šventės rengimo komiteto pirmininkė Irena Kriaučeliūnienė su didele viltimi žvelgia į „Dainavos“ jubiliejus sėkmę.

Ji rašo: „Visuomenė atsiliepia aukomis, kurias galima dar siūsti. Iš Kalifornijos atsiliepė nuosirdus aukotojas Aleksandras Atutis, užsisakė bilietus, dalyvaus ir šventėje. Stalų užsakymas vyksta sėkmingai. Turime vilties, kad salė bus pilna mielų svečių.“

Su gražiausiais linkėjimais „Dainavai“ atsiliepė ir pirmosios dainavietės ar Čikagoje ilgai dainavusios ansamblyje, dabar gyvenančios Daytona Beach, FL. Tai Amalija Jagutienė ir Birutė Kožicienė. Jos, sveikindamos ansambli, rašo poeto Vaičiūčio žodžiais: „Vai lėkite, dainos, iš vargo nupintų, / Paguoskite širdis, kelkit jausmus“. Jos abi pasakoja daug gražių išgyvenimų, patirtų dainuojant ansamblyje.

Dr. Leonas Kriaučeliūnas, vienas iš ansamblio globėjų, nuoširdžiai rūpinasi telkdamas ansambliui šia proga lėšas. Atsiliepimai geri, „Dainava“ įvertinama aukomis ir parama. Dr. L. Kriaučeliūnas nuoširdžiai visiems dėkoja „Dainavos“ vardu.

Jubiliejus minėjimas bus pradėtas iškilmingomis pamaldomis Šv. M. Marijos Gimimo šventovėje, Marquette Parke, kur šv. Mišias auko klebonas kun. Jonas Kuzinskas.

Čikagos Lietuvių operos choras, kartu su solistais Dana Stankaitė, Margarita Momkienė, Jonu Vazneliū, Lijana Kopūstaitė, Antanu Tveraga ir Genovaite Bigenytė atlikę programą šiemetiniame „Draugo“ koncerte, įvykusiame sekmadienį, balandžio 2 dieną, Jaunimo centre, Čikagoje.

Viduryje: Lietuvių operos vadovas ir dirigentas Alvydas Vasaitis, kairiame šone — akompaniatorius pianistas Ričardas Sokas, dešiniame — akompaniatorius pianistas Manigirdas Motekaitis.

Jono Tamaliūčio nuotrauka

Dėkojame

Š.m. balandžio 2 d. popietė Jaunimo centre buvo ypatinga, skirtinga nuo kitų. Tą popietę įvyko labai sėkmingas „Draugo“ koncertas, kuris ne tik praturtino mūsų kultūrinį gyvenimą, bet paliko neišdildomą, malonų prisiminimą.

Koncerto programą atliko Čikagos Lietuvių operos choras, solistai: Dana Stankaitė, Margarita Momkienė, Jonas Vaznelis, kurie mums jau seniau pažįstami, taip pat solistai: Lijana Kopūstaitė, Antanas Tveraga, Genovaite Bigenytė; solo partijas iš choro: Natalija Aukštuolienė, Gražina Stauskaitė, Aldona Buntinaitė, Eglė Rūkštelytė-Sundstrom.

Bronius Maciukevičius, Vaclovas Momkus. Koncertą koordinavo ir visą programą paruošimo našta nešė Lietuvių operos vadovas bei dirigentas muz. Alvydas Vasaitis. Jo neišsenkanti kantrybė ir profesionalumas suteikė puikius rezultatus, kuriais gerėjosi gausi publika. Renginių komitetas reikšia ypatingą padėką muzikui Alvydui Vasaičiui už jo pasiaukojimą ir darbą be honoraro.

Nuoširdus ačiū visiems solistams, akompaniatoriams Ričardui Sokui ir Manigirdui Motekaičiui; Lietuvių operos choro valdybos pirm. Vytautui Radvilai ir visiems valdybos

nariams, dėkui kiekvienam choro nariui ir narei už paaukotą laiką, patirtą nuovargį ir pareigingumą, ruošiantis tam šauniam koncertui. Dėkojame „Margučio“ radijo vedėjui Petriui Petručiui už koncerto garsinimą. Širdingai įvertiname ir dėkojame visiems už aukas ir sveikinimus koncerto programai; tariame ačiū visiems, atsilankiusiems į koncertą arba kaip nors prisidėjusiems prie jo pasisekimo. Dėkui nepailstanciai šeiminei Onai Norvilienai, kuri su talkininkėmis vaišino svečius, susirinkusius į Jaunimo centro kavinę po koncerto.

„Draugo“ renginių komitetas

Apie muziką Vinčą Mamaitį

ALFONSAS NAKAS

Vincas Mamaitis gimė 1907 m. liepos mėn. 21 d. Žemajoje Panemunėje, Šakių apskrityje. Tėvai Karolis ir Teofilė (Bulakaitė) Mamaičiai Nemuno pakrantėje turėjo ūkėlį ir augino didelę šeimą: keturis sūnus ir dešimt dukterų.

Mokėsi Kauno „Aušros“ gimnazijoje. Tarnaudamas Lietuvos kariuomenėje 1932-1934 metais, lankė Kauno Muzikos konservatoriją, kur įsigijo muzikos mokytojo teises.

Pasitraukė į Vakarus nuo raudonojo maro su šeima 1944 metų vasarą. Ne arkliais, kaip dauguma ūkininkų, ir ne traukiniais, kaip dauguma miestiečių, bet garlaiviais. Kelionė buvo itin nuotykinga bei pavojinga, ypač kai buvo tapęs garlaivių kapitono. Tik vėly rudenį pasiekė Ku-estrin'ą prie Oderio, netoli Berly-

no, iš kur 1945 metų vasarį teko trauktis toliau į vakarus, į Vokietijos gilumą.

Karui pasibaigus gyveno anglų okupacinėje zonoje, Meerbeck'o išvietintųjų stovykloje. 1947 metais išvyko į Angliją. Ten su šeima praleido 15 metų. 1962 metu rugsėjo mėnesį emigravo į Ameriką ir įsikūrė Elizabeth, New Jersey. Išėjęs pensininko poilsiu, 1979 metų gruodžio mėnesį apsigyveno Sunny Hills, Florida. Tikrai poilsiauti pradėjo tik 1993 metų gegužės mėnesį, nes ir Sunny Hills jo laukė pagrindinis viso gyvenimo užsiėmimas — chorvedyba. Prie jo veiklos Sunny Hills dar grįšime.

Jau „Aušros“ gimnaziją lankydamas, Vincas Mamaitis pajuto muziko pašaukimą. Pirmas muzikinių žinių teikėjas jam buvo profesorius Juozas Naujalis. Teorines žinias giliną ir fortepijonu skambinti mokėsi pas Antaną Nacevičių. Mamaitį traukė chorai. Tarp 1929-1934 metų vadovavo Kauno Karo policijos mokyklos chorui, su kuriuo dažnai dalyvavo Karuomenės pusvalandžio Kauno radijone. Tarnaudamas Žemės ūkio ministerijoje 1937-1940 metais vadovavo Žemės ūkio mokyklos šaulių vyrų bei moterų chorams. Kartu su J. Kudoku 1939-1940 metais vadovavo „Dainos“ draugijos chorui Kaune, o 1940-1941 metais buvo Vilniaus Filharmonijos liaudies ansamblio vadovo Jono Švedo padėjėju.

Meerbeck'e, iki išvykimo į Angliją (1945-47 metais), suorganizavo ir vedė mišrų chorą.

Vos patekęs Anglijon, Byfleet pereinamojoje stovykloje radęs balsingų vyrų būrį, suorganizavo didelį chorą ir mėnesio laikotarpį anglų visuomenei surengė net 12 koncertų. Londone įsikūrė 1947 metų spalio mėnesį ir greitai pradėjo vargonininkauti

Nauji leidiniai

• Nijolė Bogutaitė Dėdinienė. **PIANO TECHNIQUE CONCEPTS**. Fifty Lithuanian Folk Etudes to Develop Technique, Sight-reading and Musicianship. Portland, Maine: Manduca Music Publication/The Piano Teachers' Press, 1994 56 puslapiai. Kaina — 10 dolerių. Leidinys gaunamas, skambinant 1-800-626-3822 arba faksu: 207-773-6597.

Piano Technique Concepts, Pirmas sąsiuvinis, vartoja labai melodingas lietuvių liaudies dainas kaip pagrindą mokytis ir įtvirtinti svarbiausias pianino technikos sampratas. Kiekviena etudą turi pagrindinį ir antrinį tikslą. Sąsiuvinis padalintas į skyrius (kiekviename skyriuje po keturis iki dešimt etudų), kuriais ugdomi specifiniai techniniai įgūdžiai: rankų pozicija, frazavimas, tertių artikuliacija, pakartojamos gaidos, gamos, sinkopacija ir kt. Pradedantiems, bet jau pažengusiems ir taip pat tarpiniams mokiniams šie etudai ne tik lavins techniką, bet suteiks ir muzikinio pasitenkinimo. Etudai trumpi, daugiausia AB formos. Kadangi liaudies muzikai individualistinė interpretacija yra savita, kūrybingas mokinys ras būdų saviraiškai per lankščią dinamišką ir ritminę interpretaciją. Kūrinėlių formatus taip pat skatina mokinį improvizuoti.

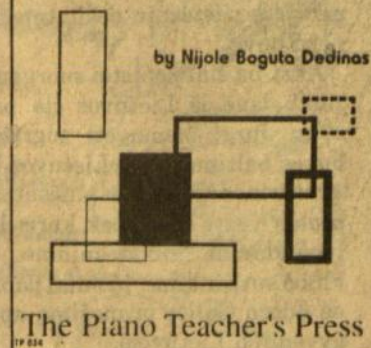
Nijolė Bogutaitė Dėdinienė gimė Krakėse, Lietuvoje. Ji yra įsigijusi pianino mokytojos diplomą Peabody Conservatory of Music, kur ji studijavo pas Mieczyslaw Munz, Duquesne universitete yra gavusi B.M. laipsnį pianino srity ir M.M. laipsnį West Chester University, Pennsylvania iš pianino pedagogikos. Ji yra dėsčiusi pianiną Carnegie Mellon University, Nazareth College of Rochester ir West Chester Community Music School. *Piano Technique Concepts* yra pirmoji dalis amerikietiškos laidos Lietu-

dradarbių ir punktualiai kas metų ketvirtį išleisdavo po vieną numerį per ištisus aštuonerius metus. Jo iniciatyva 1972 metais buvo išleistas stambus veikalas *Lietuvių vargonininkas išvykioje*. Nors šio veikalo autorius buvo muzikas Juozas Žilevičius, Vincui Mamaičiui, prieš išleidžiant, teko rankraštį sutvarkyti.

Jau manė Sunny Hills, FL. ramiai poilsiauti, bet negalėjo pabėgti nuo per gyvenimą pamėgto darbo. Ir čia radęs dainuoti bei giedoti norinčių tautiečių, balsinguosius sutelkė į chorą, kuris pasirinko „Antrosios jaunystės“ vardą. Dvylika su puse metų (tarp 1979-ųjų gruodžio ir 1993-ųjų gegužės) šiam chorui reikliai vadovavo, kiekvieną savaitę su juo repetuodamas, jį lavindamas ir tobulindamas. Ne tik kiekvieną sekmadienį choras giedodavo Šv. Teresės bažnyčioje, bet su dainų repertuaru gražiai pasirodydavo ir tautinių bei kitokių švenčių progomis. Tikslai sveikatai labai susilpnėjus, 1993-ųjų pavasarį nuo įsipareigojimų chorui pasitraukė, jam vadovauti palikęs energingą ir gabią vadovę Genovaite Beleckienę.

PIANO TECHNIQUE CONCEPTS Book 1

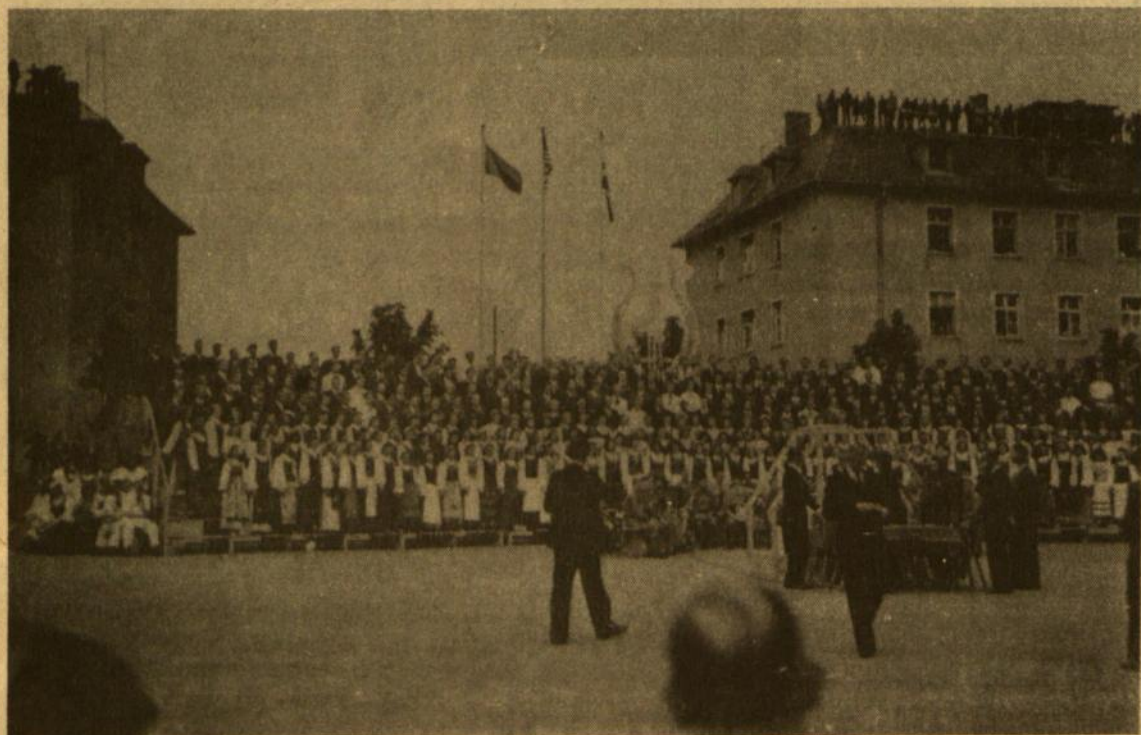
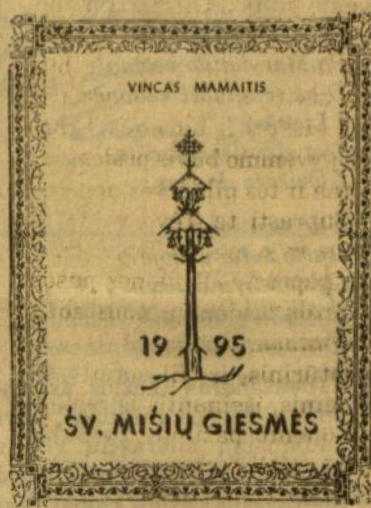
Fifty Lithuanian Folk Etudes to develop Technique, Sight-reading and Musicianship

voje išleistos Nijolės Bogutaitės Dėdinienės knygos *Šaltinėlis* (Vilnius: Muzika, 1993).

• Vincas Mamaitis. **SV. MIŠIŲ GIESMĖS**. Gaidas ir tekstus paruošė Kazys Skaistgirys. Spausdino Mykolas Morkūno spaustuvė, Chicago, Illinois, 1995. 20 puslapių. Kaina nepažymėta.

Labai dailiai išleistame sąsiuvinyje sudėta devyniolika Vinco Mamaičio komponuotų giesmių, tinkamų giedoti šv. Mišių liturgijoje. Užsklandoje — Sunny Hills, Florida, „Antrosios jaunystės“ choro valdybos pirmininko Vyto Macio žodis ir Alfonso Nako trumpa muziko Vinco Mamaičio biografinė apybraiža.

„Dainavos“ ansamblis dainuoja pirmoje tremtinių dainų šventėje pokario Vokietijoje, Wuerzburg'o mieste.

Sunny Hills, Florida, „Antrosios jaunystės“ choras su savo pirmuoju vadovu Vincu Mamaičiu: pirmoje eilėje (iš kairės) choro vadovas Vincas Mamaitis, vadovo pavaduotoja Genovaite Beleckienė (dabartinė choro vadovė), V. Zubavičienė, E. Lukienė, B. Bočiūnienė, O. Adomaitienė, S. Kačinskienė, B. Nakiene, V. Dėdinienė, J. Schmicker, A. Bogušienė, G. Gečienė, B. Motuzienė. Antroje eilėje: J. Čepukienė, O. Baltutienė, A. Zukauskienė. Paskutinėje eilėje: J. Zoruba (mirė 1994 metais), A. Pileckas, V. Macys, B. Čepukas, A. Kvečas, K. Zukauskas, V. Labutis, A. Velavičius. Nuotraukoje trūksta choro narių O. Peleckienės ir A. Pečkaitienės.